

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ποῦς δὲν ἔχει ἀκουστά τὸ τελευταῖο «ἀξίωμα» τῶν καθαρευουσιάνων: «Στὸ αἴσιμα, στήν ποιήσῃ, —μάλιστα— δημοτικῇ.» Ἀλλὰ στήν επιστήμῃ, καθαρῆς, «ἢ διγλωσσία, ἄλλως τε, (ὄρα μαυριμένον), ἔπαρχει παρὰ πᾶσι τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς». —

***

Μένοντας τὸν περασμένο μῆνα στὴ Ζάκυνθο, δυνὴ διόσκησιν ὀργιάζει παρτοῦ γιατί ὁ χειμῶνας εἶναι ἀγνωστος, καὶ ἀγαπῶντας ἀπὸ μικρὸ παιδί τὸ πρόοινο, θέλησα νὰ γνωρίσω κάπως καλύτερα τὴ φύσιν, γιὰ νὰ τὴν ἀγαπήσω πὺ πιλύ.

Πῆρα λοιπὸν μιὰ Βοτανικὴ τοῦ Μηλιαράκη γιὰ νὰ μὲ μῆσει στὰ μυοτήρια τοῦ φυτικῆς βασιλείου πὺ ἐπιστημονικά.

Ἀλλὰ τί παρηγόρι εἶναι αὐτὸ πὺ βρῆκα ἀντὶς γιὰ Ἐδουαγωγὴ τῆς Βοτανικῆς;

Ὁ καμμένος ὁ Μηλιαράκης, ἂν καὶ θέρος καθαρευουσιάνος, ἐτόλμησε νὰ πει πὺς τὴ ἐπιστημονικὰ ὀνόματα δὲν πρέπει νὰ μεταφράζονται.

«Οἱ "γλωσσαμῆτορες", ὅπως λέει ὁ ἴδιος, ἀξεδῆλγασαν τότε τὴν φρίκην τῶν διὰ τὴν προκαλουμένην παρ' αὐτοῦ διαφθορὰν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης» καὶ ἔπευσαν ἀμέσως νὰ ἐξελληνίσουν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν φυτῶν.»

Βλέπει λοιπὸν κανεὶς ἐκεῖ σελίδες ἀλάκρες ἀπὸ γκάρες πὺς κάνανε ἀπὸ τὴ μανία τοῦς αὐτῆ. Ἐνα φυτὸ πὺς φριτῶνει τὴν ἄνοιξιν, κοντὰ τὸ Πάσχα, στὴ Θεσσαλία, καὶ οἱ Θεσσαλοὶ ποιητικώτατα τὸ λένε «Πασχαλίδα», ὁ Ὁρφανίδης τὸ βάφτισε «Πρωτανθῆς», ὁ δὲ Χελδράϊχ Ἡράνθεμον, κῆνοντας μ' αὐτὸ δὺ γκάρες μαζί. Μιὰ πὺς χάλγαε ἔνα τόσο πετυχημένο ὄνομα πὺς εἶχε δώσει ὁ παρασηρητικὸς λαός, καὶ ἄλλη, πὺς ἀπὸ τὴ μανία τῆς ἑλληνιστοῦρας ξέχασε πὺς Ἡράνθεμον ὁ Λινναῖος ὠνόμασε ἄλλο φυτὸ. Βλέποντας ὁμως αὐτὰ ὁ σοφὸς Χελδράϊχ, πὺς δὲν εἶχε τὸ φανατισμὸ τῶν καθαρευουσιάνων μας, τὸ διόρθωσε καὶ ἰσῆρασε Πασχαλίδα, ὅπως πὺς ὁμορφα τὸ λέει ὁ λαός.

Συγχρότα οἱ καθαρευουσιάνοι, μεταφράζοντας τὰ Λατινικὰ τοῦ Λινναίου στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ, δημοουργοῦνε μεροδέματα ἐπιστημονικά, ὄχι λίγα. Ἐτοι βλέπουμε νὰ λένε «Βατράχιον» τὴν οἰκογένειαν στὴν ὁποία ἀνήκουν οἱ γνωστὸς ἀνεμῶνες, «Ἴππουρις» ἔνα φυτὸ πὺς φριτῶνει στὴν Κέρκυρα, «Αἰλίωον». «Ἡδύσαρον», ἐνῶ αὐτὰ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα τὰ εἶχε δώσει ὁ Λινναῖος σὲ ἄλλα ἐπιτελῶς διαφορετικὰ φυτὰ.

Καὶ παρασηρεῖ ἔπειτα κανεὶς, πὺς ὁσοτὰ, πὺς ἂν θελήσει νὰ ξαναδώσει τὸ ἀρχαῖο ὄνομα σ' ἔνα φυτὸ, πελαγῶνει. Παράδειγμα τὸ ὄνομα Δωτός, πὺς βρισκεται στὰ διάφορα ἀρχαῖα βιβλία, ἀπὸ τὸν Ὀμηρο ὡς τὸ Θεόφραστο, γιὰ νὰ σημάνει ἄλλοτε ἔνα δέντρο ψηλὸ, ἄλλοτε πὺς, καὶ ἄλλοτε ἔνα φυτὸ ὑδρόδιο!

Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ δόσα δὲν τὰ τραβοῦνε μονάχα ὁσοὶ θέλουν νὰ ἐξελληνίσουν τὰ σπάνια φυτὰ, γιατί χριστέμα μεροδέματα βραδονοῦναι στὰ πὺς ἀντι-

σμένα. Π. χ. «Ὅταν οἱ καθαρευουσιάνοι τὴ σημερινὴ Ἀγλία τὴ λένε ἀπὸ ἀγραμματοσύνη «Μηλέα» καὶ διδάσκουνε στὰ παιδιὰ τὸ «ἀρχαῖα Μηλέα τοῦ... κήπου στολή», ἂν διαβάσανε λίγο Θεόφραστο, θὰ βλέπανε πὺς Μηλέα οἱ Ἀρχαῖοι λέγαγε τὴ Ροδακινιά. Καὶ ὅταν λένε Ἐρθέβινδον τὸ Ρεβίθι, θὰ βλέπανε πὺς μ' αὐτὴ τὴ λέξη λέγαγε οἱ ἀρχαῖοι τὸ Μπιζέλι, τὸ «Πίσσον» τοῦ Θεόφραστου.

Ἄμ' τί νὰ ποῦμε γιὰ τὸ Βασιλικὸ, πὺς γιὰ νὰ παραδεχτεῖ κανένας τὴν ὀνομασία πὺς τοῦ δώσανε οἱ καθαρευουσιάνοι, βαρβάρωντας τὸν Ὄκιμον, πρέπει νὰ μὴν ἔχει μύτη καθόλου, γιατί ὁ Θεόφραστος γράφει πὺς τὸ ὄκιμον εἶναι «φυτὸν δόσομον», ἀρα δὲν εἶτανε ὁ Βασιλικὸς ὁ σημερινός.

Ἐνας Βοτανικὸς Ἐυρωπαῖος, ὁ Ribthorp ἦρθε τὸ 1795 στὴν Ἑλλάδα νὰ μελετήσῃ τὰ φυτὰ, καὶ διηγείται ὁ διστυχὴς τί τραβῆξε ἀπὸ τὴ μανία πὺς εἶχαν οἱ συνοδοὶ του γιαιτροὶ καὶ φαρμακοποιοὶ (δηλαδή οἱ λογιάτατοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου) νὰ ἐξελληνίσουν τὰ ὀνόματα τῶν δέντρων καὶ φυτῶν.

Ἀλλὰ μῆπως καὶ οἱ συνάδερφοὶ τοῦς, τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα, πάρε πῶς; — Ἀκούστε μὲ ποῖον ἀναποδιαιμένο τρόπο δούλευε τὸ μυαλό τοῦς:

Ἐπάρχει ἔνα φυτὸ Scrofalaria πὺς ἔπρεπε καλὰ καὶ ὠνεὶ νὰ ἐξελληνιστεῖ καὶ αὐτό.

Τῶτανε στὴν ἀρχὴ Χοιραδόχορτο, ἀλλὰ δὲν τοῦς φαινότανε πὺς ἑλληνικὸ ἔφασαν λοιπὸν καὶ βρῆκαν τὴ λέξη γρομφάς — scrofa — χοῖρος, καὶ εἶτοι τὸ βάφτισαν γρομφαδόχορτο, καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ γρομφαδιώδη.

***

Ἐνα φυτὸ πὺς λέει ὁ Λινναῖος μὲ τὸ χαριτωμένο ὄνομα Bipinella, γιατί ἔχει σκιασμένα σὲ δὺ τὰ φύλλα του, τὸ ἐξελληνισαν μὲ τὸ κινεζικὸ ὄνομα «Διπεριπεριδίον». Τὰ ἐπίσης ὠρατὰ ὀνόματα Convolvulus, Capsella, Campanula τὰ ἔκαταν Περιάλκωνλον, Κυράκιον, Κωδωνίκοκ.

***

Καὶ κείνοι πὺς κάνανε αὐτὰ, δὲν ἔροχησαν μιὰ ματιὰ ὄτε α' αὐτὸν τὸν Ἐροφῶντα, πὺς εἶναι πὺς τὸ Α καὶ τὸ Ω ἄλλης μας τῆς ἐκπαίδευσῆς, δυν θὰ βλέπανε ἀμετάφραστα τὰ Ἀκινάκης καὶ Παροσάγας, ἀλλὰ ὄτε καὶ σ' αὐτὴ τὴ Βυζαντινὴ γλώσσα πὺς ἔχει ἀκόμα τὸ Μανουάλι, Κουδοῦκλι, Ἀντερι, Καλεντάρι, τέμπλο, παγκάρι, ράσο, κισοῦρι, κελί, μαντήλι καὶ πλῆθος ἄλλα λατινικὰ ὀνόματα.

Ἐτοι βλέπει κανεὶς ὅτι τὸ νὰ λέει πὺς ἡ καθαρευουσιάνος εἶναι κατάλληλη γιὰ τὴν ἐπιστήμην, δείχνει πὺς βαριέται νὰ διαβάσει, καὶ τίποτε ἄλλο.

Γ. ΓΕΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Πολλὰ διαφωτιστικὰ ἐπιπώθησαν στὶς ταχικὲς συγκεντρώσεις τοῦ «Συνδέσμου τῶν Ἑλληνίδων ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Γυναικὸς», ἀπάνω στὸ ζήτημα τῆς ὑποχρεωτικῆς φοίτησης στὸ σχολεῖο.

Τὸ ἀνοσκόλιμα τοῦ ζητήματος τοῦτον παρουσίασε τὴν ἀνάγκη τῆς συστηματικῆς ἀπ' ἄλλα τὰ σημεῖα μελέτης τῆς γυναικὸς εἶναι ζήτημα τέτοιον, πὺς ἀπὸ τὴν κατὰ

διαχείριση και εφαρμογή του δεσφάται η μόρφωση του χαρακτήρα του παιδιού, πού θα γίνει αργότερα πολίτης μιάς γερής κοινωνίας. Και είναι ζήτημα τέτοιο, πού οά βάση παίρνεται το δλου έργου πού καταπιόσθηκε ο Σύνδεσμος, ο οποίος, γιά να προχωρήσει στο μεγάλο του σκοπό, έχει ανάγκη να σιρωσθεθεί πρώτα πάνω στα κύρια σημεία του προγράμματός του, όπως στα θεμέλια του γερού οικοδομήματος, πού έχει τη δικαιο φιλοδοξία να υψώσει.

Κ' ένω με πεποίθηση περιμένουμε να καταλήξουν σύντομα οι συζητήσεις στον πραγματικό τους σκοπό, από το μέρος του Συνδέσμου, μπορούμε να πούμε ότι στο μεταξύ, η πνευματική αυτή δουλειά έφερε το ιδιαίτερο σημαντικό αποτέλεσμα της συζήτησης του σπουδαίου αυτού θέματος, από κύκλους, πού ούτε καν υπομιλάζονταν ως χιές, ότι έστρεφε τόσο άναποδα μπουσιά μας, μαζί με τ' άλλα τα σιρωτά, το ζήτημα της άγωγής του παιδιού πού πάντα κοντά μας βρίσκεται και με τη ζωή μας δένεται, σε τρόπο πού να μη δικαιολογείται πλέον η αδράνεια γιά τον τρόπο της άγωγής του, με φορά και φωτισθηκε το σφαιερό της χωρίς σύστημα ως τώρα ανάπτυξης του.

Πρέπει όλοι μας να νιώσουμε βαθειά, πώς αν το νήπιο, πού είναι σαν το νέο φυτό, δέν το περιποιηθούμε όπως πρέπει από όλα τα σημεία στο μεγάλωμά του, δύσκολα θα μās δώσει αργότερα την άνθιση πού περιμένουμε.

Γιά τουτό ο Σύνδεσμος, θέλοντας πρώτα - πρώτα την υποχρεωτική φοίτηση των παιδιών στα σχολεία και ζητώντας τα κατάλληλα μέσα πού θα την επιβάλλουν, προκαλεί συγκεντρώσεις, όπου κάθε φορά, όπως την προχτεσινή στην αίθουσα των κοινωνικών Έπιστημών, δε λείψανε οι διαφωτιστικοί όμιλητές.

Ο κ. Σωτηρίου, άφου μās θύησε με συντομία τα όσα σε προηγούμενη όμιλία του ενδιαφέροντα είχε να πει γιά την υποχρεωτική εκπαίδευση, και πώς θα μπορούσε αυτή να εφαρμοσθεθεί, τόνισε την ανάγκη της άνάγκης του σχολείου σε βάσεις νέες, να γίνεται δηλαδή έντελώς δωρεάν η πρώτη εκπαίδευση στις λαϊκές τάξεις, ακόμα και τα βιβλία και τα τετραδία, με την επέμβαση της κοινωνικής πρόνοιας, γιά τη διευκόλυνση της άποστολής στο σχολείο, του παιδιού του εργατή.

Κατόπιν ο κ. Αώλος έπρότεινε ως άποτελεσματικό γιά τα μικρά τα μέρη, το υπεύθυνο των προόδων των κοινοτήτων γιά την από το σχολείο άποχή των παιδιών της κοινότητάς τους, μαζί με το υπεύθυνο του δασκάλου, πού μ' αυτό τον τρόπο κεντριζόμενος, θα φιλοτιμηθεί ενεργητικότερα να μεταχειρισθεί την επιβολή του.

Ο κ. Σκουριώτης ζητά την εφαρμογή μέτρων δξανγκασμού και τιμωρίας γονέων και παιδιών, μέτρων των όποιων έχει γίνει χρήση στην Άγγλία.

Ο κ. Γληνός υπενθυμίζει ότι το ζήτημα τουτό ενδιαφέρει το Σύνδεσμο, ιδιαίτερος γιά την εκπαίδευση των κοριτσιών, διαν μάλιστα ξαίρουμε ότι στην Ελλάδα οι στατιστικές άποδειχνουν πώς ένφ στον όλικό πληθυσμό οι γυναίκες άποθμητικά υπερεξούνε, στην εκπαίδευση, το έναντίο, όστερούνε κατά πολύ.

Γιά να κατανοηθεί από τον πολόν κόσμο η ανάγκη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης των κοριτσιών, ο κ. Γληνός προτείνει στο Σύνδεσμο την έκδοση διαπαιτητικού φυλλάδιου πού θα μοιρασθεί πανταχό με τον τί-

λο : Γιάτι τα κορίτσια πρέπει να μαθαίνουν γραμματά.

Γιά τον ίδιο σκοπό της υποχρεωτικής φοίτησης, βρίσκει πώς ο Σύνδεσμος πρέπει να επιμεληθεί τα μέσα έλέγχου, άπαιτώντας το άσθηρό και επιμελημένο κράτημα ληξιαρχικών βιβλιών σε πόλεις και χωριά, όπως γίνεται σ' άλλα πολιτισμένα μέρη, και ότι πρέπει να τόνισθεί το υπεύθυνο των δημοτικών άρχων και των προόδων των κοινοτήτων, γιά την άποχή των παιδιών από το σχολείο.

Ο κ. Ζαμάνος και η δ. Κλεάνθους, προσθέτοντας μερικά, εκλείσαν τη συζήτηση, επειδή ο Σύνδεσμος άπαιτεί τη θεώρηση και έξονύχιση του κάθε ζητήματος του από όλες τις πλευρές πού παρουσιάζει, πριν φτάσει στο σημείο της εφαρμογής του.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Άρθρο κριτικό γιά τα «Λυρικά» του Πάνου Δ. Ταγκόπουλου.

— Ο κ. Λουδοβίκος Ρουσσέλ, ξακολονθώντας τα κριτικά του άρθρα στη γαλλική εφημερίδα «Le Progrès» γιά τα νέα φιλολογικά μας έργα, γράφει τ' ακόλουθα γιά τα «Λυρικά» του Πάνου Ταγκόπουλου :

«Ο κ. Πάνος Ταγκόπουλος μās έδωσε πρόσες, πρόσες ρυθμικές, κι ακόμα στίχους («Δροσοσταλίδες» 1916). Είναι γιος του κ. Δ. Ταγκόπουλου, του άξιόθαύμαστου αγωνιστή της δημοτικής γλώσσας, του ήρωϊκού Διευθυντή του «Νουμά». Έβγαλε αυτές τις μέρες, λυρικά του ποιήματα. Ο νέος ποιητής άφιερώνει το έργο του στη μνήμη της μικρής του αδερφής. Το πρώτο μέρος του βιβλίου επιγράφεται : «Της χαράς και του ήλιου». Το δεύτερο : «Μέσα μου κάτι πέθανε...», και το τρίτο : «Κόκκινα κρίνα». Τα δυο τελευταία μέρη, πού περιέχουνε σκεδόν όλο και τραγούδια της αγάπης, μπορούσαν να ένωθούνε κάτω από μια μόνο επιγραφή. Η διάρεση σε δυό, έγινε γιά να φάνηνε διάστασες κάπως όμοιες στις ύποδιαιρέσεις του βιβλίου.

Ο ποιητής όμολογεί πώς οι στίχοι του είναι οικηροί, πράμα πού δέν είναι πολύ άληθινό, και βεβαιώνει πώς είναι γεμάτοι από φως κ' εύωδιά, πού είναι άληθινό. Άγαπή όλα όσα πετούνε κι όσα είναι λευκά, κ' αίσάνεται πολύ καλά το φωτισμένο θέληγτρο της χώρας του. Η «Αιτική» του είναι πιο ώραία από το ιδιότυλο ποίημα του Ρήγα Γκόλφη. Έχει την άισθηση της φύσης και περιγράφει πολύ καλά το άληθινό ξαλάσασμα πού φέρνει λίγη βροχή στην καρδιά του κατακαίριού. Έχει την άισθηση της γραφικότητας στην κίνηση, την κίνηση πού φέρνει το χέρι στα μάτια, ή πού σπάζει στο γόνα το κορυμμά. Η μελαγχολία δέν τον άγγίζει παρά σπάνια, οά, λόγω χάρη, ξαναβλέπει το πατρικό του σπίτι σ' έρεμία, ή θλίβεται γιά μια αγάπη μακρινή. Δείχνει αιδόδοξη δύναμη όδός άποδοβλητου ταμπραμέντου. Τα νέα του χρόνια ψάλλουν ένα ζήλο carpediem. Είναι περήφανος πού είναι ίσιος σαν έλατο, και στην άνεξαρτησία του πού έχει γιά τον έρωτα, βρίσκουμε μιάν εργασιτική έλαφρότητα. Χαίρεται με τους πόνους του, με φαίνεται πώς δε δοκίμασε άνωμα τέτοιους πολύ άναπατός. Η γλώσσα του είναι κανονική, με λόγια παραρτημένα. («Έμίλω»). Έχει εύκολία στα στίχο, πού